

RAMON XURIGUERA, ESCRIPTOR

C A T A L A

La pietat fraterna de Joan Baptista Xuriguera, fent ressò al dolor de la muller i el fill de l'amic que ens ha deixat, ens haurà facilitat aquesta imatge somrient, optimista, jove encara de Ramon Xuriguera i Parra-mona, mort a Bergerac el dia 23 d'agost, després de 65 anys de vida activa i exemplar. Havia nascut a Menàrguens el 3 d'abril de 1901 (potser el fet de la seva exemplar joventut d'esperit féu que molta gent, jo mateix, el creguéssim tot just encetada la seixantena) i el recordatori que tinc al davant dels ulls i que em presenta aquesta fesomia cordial esmenta també els títols que, ben justament, podia exhibir: "professor, assagista, novel·lista i crític d'art". Jo els resumiria en un mot: escriptor català. Havia passat la meitat de la seva vida a França i això determinava la seva carrera professional; casat amb una professora francesa, una dama de considerable cultura i que endolcís les hores dels forçats exilis, Ramon Xuriguera empenia una carrera docent que li havia de donar un prestigi indiscutit a la Universitat de París. Però, fins al darrer moment, es mantenia fidel als ideals de la seva joventut, a les ambicions del minyó que anava a Lèrida i a Barcelona a intervenir en el periodisme turbulent dels anys de la primera dictadura i dels inicis de la República.

~~XXXXXXXXXX~~ Unes quantes setmanes abans de la seva mort el veia encara, a París, enfront meu en una taula que reunia uns quants escriptors i artistes catalans i occitans. Era el mateix home de sempre, potser més magre - però sempre n'havia estat -, amb la seva curiositat constant per les coses de Catalunya, amb la seva preocupació intel·lectual per les nostres lletres. Darrerament, el seu nom havia passat a un primer rengle d'actualitat, amb motiu de l'edició de la traducció magnífica que, feia anys, havia dut a terme de "Madame Bovary", un dels cims de la novel·la vuitcentista. El seu prefaci, dens i documentat, acreditava el coneixement profund que Xuriguera tenia de la literatura francesa. Un quant temps abans, el volumet "La idea de l'home en la novel·la francesa" resumia, de la novel·la medieval al "nouveau roman", l'evolució, potser més aparent que real, de l'humanisme literari francès. Entre mig, la reedició de la seva traducció de "Les enfants terribles" de Jean Cocteau, un llibre potser un xic marcat pels anys - no hi ha res que envelleixi més ràpidament que les adolescències artificials - recordava, tanmateix, una època en què el nom de Ramon Xuriguera era el d'un dels nostres escriptors de més empena, més prometedors.

Les absents ont toujours tort. Sentència terrible, cruel com ho és ben sovint la veritat. No he llegit "La dinastia dels Astruc", una novel·la de considerables dimensions que Ramon Xuriguera tenia escrita fa uns anys i de la qual un home tan exigent com Josep Pous i Pagès m'havia fet grans elogis. Segurament, si hagués estat publicada - però no és fins ara que la vida editorial catalana adquireix una certa normalitat, i encara en alguns aspectes va ben coixa - el nom de Ramon Xuriguera hauria adquirit una notorietat, un prestigi que ara li manca. (La mort, ben recent també, de Carme Montoriol i Puig, una altra absent de la palestra literària - però aquesta no s'havia mogut de Catalunya - confirma també com és d'oblidada un públic que no ha tingut, val a dir-ho, ningú que li recordés i celebrés les figures i les obres d'un passat no pas gaire remot: la generació sacrificada, com ha estat dita.) Jo havia pogut assenyalar, em sembla, en una publicació o altra dels darrers mesos de la guerra dels

Tres Anys, la publicació, en un dels darrers volums badalonins de la Proa, de "Destins", una novel·la de Ramon Xuriguera, en la qual l'amplitud de la composició, la voluntat de cenyir-se a unes realitats històriques, el realisme narratiu contrastaven amb les característiques de les obres anteriors. A la mateixa col·lecció, "Destins" havia estat precedit per "Desordre" (1936) i "Volves grises" (1932). Probablement ja tenim prou distància en el temps i, per dissort, prou baixes entre els autors, perquè les novel·les catalanes de l'època 1925-1938, i singularment les que formen bona part de la "Biblioteca A tot Vent", siguin objecte d'un balanç objectiu. (I no ho dic pas amb el desig de vindicar aquella pretesa generació sacrificada, sinó per tal de donar a escriptors i públic catalans uns punts de referència, una possibilitat de concebre la novel·la catalana com una de les manifestacions més interessants i originals de la nostra literatura.) En aquest balanç, les novel·les esmentades de Ramon Xuriguera, afegint-hi "Espills adormits", que publicava l'any 1932 l'editorial Balaquí, tindrien un lloc important. Però aquest darrer llibre, com "Volves grises" eren el producte immediat del primer exili d'un Ramon Xuriguera joveníssim, una mica enlluernat pel París del surrealisme i de les Arts Decoratives, passejant per la Rotonde i pels Deux Magots uns ulls molt oberts a totes les meravelles de l'època, fent costat al senyor Macià i a Joan Casanovas, no gaire enyorós de Lleida, però ja recollint inconscientment els materials que li servirien per a les ulteriors polèmiques i per al seu llibre (una veritable tesi resumida) "L'aportació de la Catalunya occidental a l'obra de la Renaixença" i, més immediat, l'acte d'acusació que es diria "Els exiliats acusen", amb què faria la seva entrada en la bibliografia catalana.

Ramon Xuriguera havia dedicat també una part de les seves activitats literàries, com ~~xxxxxxxxxxxx~~ esmenta aquell recordatori que al·ludia en aquest escrit, l'crític literari i l'estudi de l'creació artística, principalment entre els pintors catalans. Un estudi seu sobre la poesia de J. C. Verdguer contribuïa amb punts de vista originals a la bibliografia del ~~xxxxxxxxxx~~ cinquantenari de la mort de l'ator de "C. ní-g6". Un altre estudi, inèdit encara, sobre la pintura moderna catalana, obtingut, em sembla - no tinc manera de comprovar-ho - el Premi Alfons Bon y i Carrió, de l'Institut d'Estudis Catalans. Durant la guerra, el Comissariat de Propaganda de la Generalitat li havia publicat, després de "La repressió contra els obrers catalans", en una col·lecció divulgadora de la nostra història més recent, el llibre "Goy, pintor del poble", que era un precedent aquests ulteriors estudis sobre els artistes catalans moderns, que havien estat objecte de diversos viatges i d'uns esforços admirables de documentació.

Com a escriptor català que es mor, aquests anys de destret i enyorança, ens cal preguntar-nos pel destí de l'obra que deixa inèdit: serà conservada? Podrà algun dia aconseguir la publicació? El record i la relectura de "Destins" em fa desitjar que el dinasti dels "struc'trohh" viat un editor cor'tjós, que donaria, em sembla, a Lleida, un "saga" novel·lesc comprable a la trilogia de Pin i Soler, a "El darrer dels Tubus", del reusenc J.ume Roig i a les novel·les històriques d'Agust Pi i Sunyer sobre Roses. També seria convenient, n'estic segur, que els seus inèdits fossin oferts al públic català. Cal que el nom de Ramon Xuriguera, estimat pels catalans residents a França, recordat pels lectors de les publicacions de l'exili ("La nostra revista", "Pont Blanc", "Vida Nova", "XLOC") on ha viat col·laborat regularment, sigui vivent a Catalunya, i que la seva obra sigui no pas solament motiu de veng enyorança per als seus benlles sinó un més de les aportacions essencials que han de fer l'edifici de la nostra literatura moderna. *Rafael TASIS.*